

Datum: 25.09.2017

Medij: Blic

Rubrika: Društvo

Autori: MIROSLAVA BRKIĆ

Teme: Etnografski muzej Srbije

Naslov: Jabukom se veri, a sirene teraju zle sile

Napomena:

Površina: 772

Tiraž: 50000

Strana: 10,11

SVADBARSKI OBIČAJI U NAŠEM NARODU PREPUNI SU

Jabukom se veri, a sirene teraju zle sile

PODMETANJE LAŽNE MLADE

U okolini Čačka, u Šumadiji i delovima Vojvodine bio je običaj da se pred svatove izvede lažna mlada, to jest muškarac prerušen u mladu. Danas se to čini iz zabave, ali ipak je ranije ovaj čin imao dublje značenje.

- Lažna mlada treba da primi prvi udar zlih očiju i drugih nepoželjnih dejstava kako bi se prava mlada sačuvala od toga. Zapravo, sve se svodilo na magijsku zaštitu mlade koja činom napuštanja svoga doma ostaje "nezaštićena" i nalazi se u međuprostoru. Radnje koje čini lažna mlada i smeh koji izaziva zapravo su vrsta posebnog magijskog smeha koji prema verovanju tera zle uticaje i čuva pravu nevestu - kaže dr Marjanović.

MIROSLAVA BRKIĆ

„Udaj se septembra u crkvi i život će ti biti bogat i dobar“, narodno je verovanje zbog kojeg je ovaj mesec još od davnina poznat kao najpovoljniji za venčanja.

Ali nisu samo verovanja ono što se zadržalo u narodu - ko su jabučari, zašto je kapija okićena, zašto je dobro zgaziti suprugu i bacati žito po njegovom domu ili zašto se muško dete vrti tri puta? Odgovori leže u principima po kojima su se stvarale naše porodice.

Bogata obredna praksa ono je čime su se oduvek odlikovale svadbe u Srbiji. Vremenom, neki običaji bi se izgubili, da bi se potom ponovo vraćali prilagođeni savremenim društvima. Srpske svadbe su skup religijskih, mitoloških i magijskih radnji, protkanih folklornim sadržajima. Da razumemo običaje pomogli su nam etnološkinja dr Vesna Marjanović i savetnica u Etnografskom muzeju Vesna Drašković,

Datum: 25.09.2017

Medij: Blic

Rubrika: Društvo

Autori: MIROSLAVA BRKIĆ

Teme: Etnografski muzej Srbije

Naslov: Jabukom se veri, a sirene teraju zle sile

Napomena:

Površina: 772

Tiraž: 50000

Strana: 10,11

RELIGIJSKIH, MITOLOŠKIH I MAGIJSKIH RADNJI

JABUKA - VERIDBA

„Jabuka“ je reč koja je u mnogim našim krajevima predstavljala čin veridbe. - Razlog tome je što se na veridbu dolazilo sa jabukom, u koju su bili umetnuti novac i prsten, a momkovi roditelji i rodbina nazivani su jabučarima. Ukoliko bi devojka poklone prihvatila, smatralo bi se da je obaveštena veridba - kaže dr Marjanović.

BIDERMAJER

Bacanje buketa cveća kod nas se širilo nakon Prvog svetskog rata u gradskim sredinama, a zamah je dobilo u drugoj polovini 20. veka. Prema rečima Vesne Marjanović, bacanje bidermajera čin je pokazivanja želje da se lanac stupanja u brak nastavi i prenese na drugu mladu devojku stasalu za udaju. - Naziv za buket verovatno potiče od nemačke reči „bidermajer“, što predstavlja odrednicu umetničkog stila nastalog u drugoj polovini 18. veka i vezanog za porodični život kroz reprezentovanje intimnog nameštaja - mebl-štofovi za presvlačenje nameštaja bili su ukrašeni cvetnim dezenima. Kako dodaje Vesna Drašković, savetnik u Etnografskom muzeju, praksa bacanja nevestinog buketa preuzeta je iz zapadne kulturne tradicije.

MLADOŽENJA - KAO VEŠT RATNIK

Mladoženja ispred mladine kuće puca puškom u jabuku okačenu na dugačku motku. Kako kaže Vesna Drašković, ovo je deo svadbenih običaja dinarskog stanovništva i preživelo je iz vremena kada je uloga muškaraca bila izrazito ratničko-lovačka. Kako dodaje dr Marjanović, ovaj čin u prošlosti je bio znak da se mlada odvaja od svoje porodice i da tog trenutka te dve porodice stupaju u familijarno, beskrvno srodstvo.

SITO NA KROVU

Pri dolasku u mladoženjinu kuću svekrva nevesti daje sito sa žitom. Nevesta žito baca sa sve strane ispred kućnog praga,

sito baca na krov. Sa neizvesnošću sve oči budu uprte u sito jer se verovalo da ako oстане na krovu, brak će biti plodan i uspešan, a ako sito spadne, brak će se brzo rastaviti. Kako ističe dr Marjanović, sito je u našoj tradicionalnoj kulturi poznato po tome što prosejava dobro, a zlo rasteruje.

SIRENE NA ULICAMA

Ne prode vikend a da se ne čuju trube okičenih automobila u koloni. - Značenje svake buke je da odagna zle sile od onih za koje se verovalo da im prete. Tako su i mladenci bili na udaru jer su menjali status u društvu. Kasnije je to postala oznaka veselja i znak da su se dve familije orodile - objašnjava dr Marjanović.

RAKIJA UMESTO POZIVNICE

U mnogim krajevima Srbije, ali i šire na južnoslovenskom prostoru, u svatove se zove bukljom. Kako navodi dr Marjanović, to je vrsta neverbalne komunikacije. Ako pozvani otpije gutljaj, odmah nalije svoju rakiju i vezuje dar pozivaru.

PRODAVANJE MLADE

Iako je danas šaljivog karaktera, prodavanje mlade označava čin kada dever „kupi“ mladu od njenog brata kao predstavnika njene porodice. Tako se u prošlosti, kaže dr Marjanović, davala simbolična nadoknada za izgublenu

radnu snagu u njenoj porodici, dok je mladoženjina porodica dobijala člana više, radno sposobnog.

ZGAZI GA

Kako zauzdati muški ego? Zgaziti ga, i to bukvalno.

- Veruje se da će onaj ko nakon pristanka na sklapanje bračne zajednice prvi nagazi svog partnera voditi glavnu reč u kući. Ova radnja je novijeg datuma i deo je običaja gradskog stanovništva - kaže Vesna Drašković.

Dr Vesna Marjanović dodaje da je ovaj običaj znak da se želi zaustaviti muški ego u novom domaćinstvu i da žena ima određenu moć nad svojim mužem, kako bi joj bio veran i posvećen.

MIRAZ

Miraz, to jest devojčaka sprema, u tradicionalnom društvu bila je imovina koju je devojka pripremala od trenutka od kada uđe u pubertet. Kako kaže Vesna Drašković, u seoskim sredinama miraz su činili peškiri, čilimi, posude, odeća i nakit, kao i rukotvorine za suprugu. Ukoliko bi došlo do razvoda, nevesta bi svoj miraz vraćala sa sobom u roditeljsku kuću.

- U gradovima, sve do 1940. godine, neveste su nosile u miraz i kompletnu opremu za stan ili kuću, kao i nepokretnosti i određenu sumu novca. Od šezdesetih godina prošlog veka, na selu su deo miraza činili nameštaj, šivača mašina i odeća.

NAKONJČE

Nekada je bio običaj da kada svatovi pristignu u mladoženjin dom, svekar doda nevesti muško dete koje ona tri puta okrene, podigne i poljubi, a potom daruje. Verovalo se da se tako obezbeđuje plodnost mlade i nastavak loze po muškoj liniji.

- Kako su nekad mladu dovodili u kočijama ili na konju, ovo je ona činila dok ne sīde s konja, pa otuda izraz nakonjče. U jugoistočnoj Srbiji se takvo dete naziva uskutnjače, jer se dovodi do mladnog skuta, ili šljapavče, pošto ga prvo šljapne po obrazu - kaže dr Marjanović.

KIĆENJE SVATOVA

Devojački svatovi pošto nisu išli na venčanje, već su se sastali u domu, nisu ukrašavani ružmarinom sve do polovine 20. veka, a potom je počelo kićenje svih svatova. Danas se svatovi kite na više načina i nije nužno da bude ružmarinom, ali ono što je ostao običaj jeste da se onome ko kiti za to daje novac.

Mlada baca žito po kući, a sito na krov. Ako ono tamo ostane, sve će biti u redu, ako ne, kažu da brak neće potrajati

Datum: 25.09.2017

Medij: Politika

Rubrika Sinoć u Beogradu

Autori: a.k

Teme: Etnografski muzej Srbije

Naslov: Uz crtače je Kina bliža

Napomena:

Površina: 57

Tiraž: 35000

Strana: 16

Уз цртаће је Кина ближа

Имајући на уму пословицу „Колико страних језика говориш, толико вредиш” дечаци и девојчице из престониичких осмолетки дошли су у Етнографски музеј на пројекцију кинеског цр-

таног филма „Где је змај?”. Биоскопска сала била је испуњена до последњег места, махом најмлађом публиком.

Да је велико интересовање ђака за кинески језик, културу и традицију, потврдила је и Кристина Мишић, професор овог језика. Филмски програм уприличен је поводом обележавања Дана Института „Конфуције”. На репертоару је био и филм „Мајстор калиграфије”. **А. К.**

